

Налази Недјељом,
Цијена:
За ЦРНУ ГОРУ и АУ-
СТРО-УГАРСКУ (с БОС-
НОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ)
на годину 8 ₰., на по год.
5 ₰., на четврт године 1 ₰.
и 50 новчића.
За све остале земље у
ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ на
годину 20 франака, на по
годину 10 франака, на чет-
врт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Прислали шаље се у
платени пакетици, како
предлаже издавачница. Глас
Црногораца на Цетињу, а
више се и издат у Бу-
вару на пошту у Котор.
Доплату шаље се уредни-
ству Глас Црногораца.

За остале праћа се од
редације. За остале шаље
и на друге адресе шаље.

МИТРОПОЛИТ

ВИСАРИОН

Тек се нешто више преко двије године навршило, од како је свод сведен над вјечном кућом блаженопокојнога Митрополита Илариона, а сво Богу Свемогућем, по неспитаном суду његову, угодно би, да позове к себи и данашњег Митрополита Црногорскога Висариона.

Јутрос у 8 часова, послје дуготрајне болести, испусти дух свој наш високопреосвештени господин Митрополит Висарион.

Црква православна у Црној Гори, која је у њему добила своју видну времениту главу, ваз тако кратког времена опет се у црно увија, оплакујући губитак свога првосвештеника, ревностнога служитеља олтара божјег, оданог поборника свете вјере православне.

Држава црногорска и њен узвишени Господар опет се налазе у тешком положају, да виде празну и обудовљену столицу, на којој је сједио муж испуњен свјетом правде архипастира и вјерног сина своје домовине.

Свештенство Црногорско стоји опет над гробом свога духовнога оца, који му је свијетлио као правило вјере, образ кротости и уздржане учитељ, који га је упућивао ријечју и дјелом на службу јеванђелску, службу која спасава душу и лијечи човјечанство мелемом спасосне небесне науке Христове.

Народ Црногорски, вазда одан срцем и душом својој вјери и цркви као и служитељима њеним, оплакује у блаженопокојноме Митрополиту достојнога прејемника својих црквенијех главара, који су и кроз најдућа времена и вјекове одважно проносили по народу спасосно знамење крста храбрећи га лијем на истрајност у љутој борби његовој.

Блаженопокојни Митрополит Висарион угодно је службом својом Богу и народу, Владоцу и држави. Одликовала га је у сваком дјелу његову највиша савјесност, која га је одржала у највишој чистини при сваком дјелу, које је од њега тражила висока служба Цркви и Владоцу, Држави и Народу.

У тој служби својој, и ако је трајала само кратко вријеме на врху црквене управе у Црној Гори, он је стекао потпуно заслужени глас достојнога архипастира, који је узорним животом и дјелима својим свијетлио стаду своме, и на себи самом пружио примјер свакоме, да види очима својима, како се лијепе ријечи могу слагати с лијепим дјелима, и како се јака воља човјечија може унијети до савлађивања слабости, за које се обично држи да су у животу људском велемоћне.

Блаженопокојни Митрополит вазда је спајао са службом својом Цркви и службу Држави и узвишеном Владоцу њеном. Врлине, које су га красиле на пољу црквене службе, нијесу га остављале ни на овом другом пољу. Иста савјесност, иста брижљивост да му свака радња у свему буде чиста, иста пажња на интересе своје отаџбине, која је у њему искључавала све друге обзире, одликовала га је и у високој служби, коју је служио своме Владоцу и својој Држави.

Такав чист и свијетлао карактер, таква јака и скроз одава воља и ревност својој високој служби, таква необична савјесност у сваком дјелу и поступку морала је наћи своје највише признање и достојну оцјену како на самом Пријестолу Црногорском тако и код цијелога народа и свијех кругова наших, који су у високом покојнику уважавали не само великога достојника цркве и државе него и цијелога човјека у пуном смислу те ријечи.

Гдје се толика сума врлина у једном човјеку одличена на један мах губи, ту губитак мора бити тежак и болан. За то се и над самртном скрињом блаженопокојнога митрополита Висариона цијела Црна Гора снушта сузама обливена и жалосну савладава, јер јој се од срца откида једно добро које јој је толико много вриједило. . . .

* * *

Блаженопокојни митрополит Висарион родио се у Паштровићима у „Св. Стефану“ 14. Јануара 1823. Родитељи његови били су: Никола Љубиша и Госпава Радовић. Црну и средњу наставу свршио је у далматинском граду Шибенику, а за тијем пошао је на духовну семинарију у Задар, коју је такође свршио с одличним успјехом. (Његово Преосвештенство Епископ далматински Стефан посветио га је Јануара 1844. за јеромонаха и тада је пошао у манастир Праквинцу у Боки Которској, гдје је уједино вршио и дужност народног учитеља, а из тога манастира буде на скоре преведен у манастир Савину, гдје је обучавао младе монахе.

У г. 1858 православни Пераштан замолише га, да се пресели у њихов град и да им поучава младеж. У Перасту је провео 8 година, а у г. 1867 прешао је на Цетиње. Митрополит Иларион, видећи у њему достојна служитеља цркве, предаде му управу манастира Мораче, посветивши га у чин архимандрита 24. Марта 1868 г. По уредби духовенства у Црној Гори митрополит га је г. 1869 позвао на Цетиње гдје је најпрви био професор богословије, а за тијем ректор њен све до краја г. 1875.

При објави рата позвао је Његово Височанство Књаз оца архимандрита Висариона као штабног свештеника к војсци у Херцеговину. Послје рата, у г. 1877, би наименован за епископа захумског и рашког, и по што је на Цетињу хиротонисан 8. Септембра 1878, пошао је у манастир Острог. Ту је срцем и душом вршио службу духовну све до смрти покојнога митрополита Илариона. Тада је, 6. Новембра 1882, наименован за Митрополита Црногорског, а 20. Новембра фактично је заузео столицу митрополитску.

За ово кратко вријеме своје митрополитске службе блаженопокојни архипастир највише је пажњу обратио на добро уређење одношаја наших свештенијех служитеља, на савјесну службу њихову Богу и цркви, Владоцу и држави. Ново уређење црквене управе, ново устројство црквенијех општина и нов уређење издржања наших свештеника иза се њему захвалити.

Било би још доста да се набраја из вијенца заслуга покојнога нашег Митрополита. Али нит је овдје мјесто томе, нит нам то допушта потресајући утисак од смрти његове, под којим стојимо пишући ово.

Што ми морамо да пропустимо, то ће учинити историје цркве и државе наше много праведније и простране, слободна у суду својем од свијех тренутнијех утисака.

А вама на расанку од нашега љубљеног Митрополита не остаје друго него да му с цијелом Црном Гором рече: *потону опроштају:*

Бог да прости Митрополита Висариона!

Вјечан му спомен међу нама!

У разматрањима својим о унутрашњем преображају Црне Горе дошли смо до увиђења, да нам прво на реду стоји јачање материјалне моћи земље и народа.

Не треба да питамо Бокла, шта он вели у својој „Историји цивилизације у Црној Гори“ о материјалном благостању народа у опште. — и најобичнија здравна памет довољна је, да нас судом својим о развоју народа увјери, да напретка у опште бити не може — а нарочито напретка у смислу и духу деветнаест га вијека — гдје у највишем степену материјалнога благостања није дата стална подлога за свестрано развијање народа.

Бадава ће влада развити на карти највиши програм свога рада; од тога нишад не ће бити ништа, кад она мора да анедује ва народ, ком крче пријеза од глади.

Бадава ће просвјета тражити своје, црква и школа своје, наука и умјетност своје, када ће све то пролазити поред ушију народа, који нема нити може да има друге бриге него како ће себи од данас до сјутра набавити хлеб насушни.

Лијено је поучавати народ у свему што је добро и корисно, племенито и узвишено; лијено је казивати како се други народи развијају и напредују и упућивати га да пође у томе за њиховим стопама; лијено је препоручивати му, како би имао да уреди боље свој домаћи живот, па да му оуде на домаћем огњишту све здраво, чисто, свијетло и весело.

Али прије свега тога иде напријед, да народ дође до *могућности*, да може живот свој удевити тако, како ће му бити подесан да те свакако умјесне захтјеве. Без тога све је гроповиједање залудно и само прави још виши бол, јер се с једне стране увиђа што би могло, а с друге стране увиђа се да се то постићи не може.

Нето је тако и с добро мишљеним саветима, који се влади удјелују. Ништа лакше него бити издаван у добрим саветима, нарочито кад те савете има други да слуша и по њима да се влада. Нишоме се више са вјета не удјелује него владама, а опет како није мање у стању да их слуша, јер нико није боље упознат са својим мукма и веболама него исте владе. Ласно је то из вишине, гдје се много не види, захтјевати од владе све што је могуће и немогуће; али је мало мук, кад се стане приступати к остварењу свога или онега, јер се овда увиди да се нема су чим и да су нам крпа средства на расположењу.

Да би народ своје а држава своје потребе могли подмиривати, нужно је дакле прије свега, да земља стоји на извесном степену материјалнога благостања. Што је виши тај степен, то ће бити и већа моћ у владе и народа, да подмирују своје и државне потребе, то ће и обим тихих потреба бити шире. Што је нижи тај степен, то ће се и земља морати ограничити на подмирење најуживних потреба. Гдје нема никаквога материјалнога благостања, ту не може бити ни државе, бар не онакове каква се у данашњем вијеку хоће.

Пријећемо ли са овога теоријског разлагања на посматрање одношаја у Црној Гори, пузно нам је прије свега, да се не предајемо никаквим обманма. Наша је земља сиромашна, материјално благостање нашега народа стоји на ниском степену. Знамо сви за што је тако, и без биоградског „Видјела“, не сјечамо се, да нам је ико на свијету то у кривину уписао.

Наша стари вијесу нам оставили никакве материјалне главнице. Они су нам оставили само моралну главницу: нашу слободу и независност, заједно са грцима пригорскијема, које смо од њих примили у нашење.

Хвала им и на томе, јер нам они и вијесу могли друго што оставити.

А и то је благо големо, јер без тога данас не би нас било.

Али ми смо се дужни састарати и за друга, за материјална блага; ми смо дужни оставити својим потомцима и извесну количину материјалне главнице у напједство.

Хоћемо ли моћи то?

Ми смо народ сиромашан, благостање наше земље стоји на ниском степену.

То је истина. Но мора ли то тако бити? Јесмо ли ми осуђени, да вјешито будемо сиромаси? Је ли земља наша тако јадна и чемерна по свом саставу и по својим природним особинама, да се у њој не да замислити ни заметак материјалнога благостања?

Не, никако!

Ми нијесмо осуђени, да вјешито будемо сиромаси, јер сво су наступила и за нашу крваву земљу времена мирна, која нам допуштају, да засучемо рукаве и да све силе своје уложимо у повртак запустјелог иметка својега и у подизање материјалног благостања наше земље.

Наша земља није више по саставу свом тако јадна и чемерна као што је некад била, није више сам голи крик, него је и жупа и долина, и равница и ливада и шума, а уз то испресјециана мрегом водама и отворена на широки морски пут, који је води у све крајеве свијета.

Кад су времена мирна и кад нам је земља способна за објелаване, онда не остаје друго, него да уложимо своју памет и свој рад у дјела мирна, па кроз коју годину видјесмо и благослов божи.

Без хвалисања можемо рећи, да је наш народ бистар и вриједан. На што да не буде и земља његова временом и приближно онако имућна као што је и пр. Швајцарска?

Не ћемо себе поређивати с народом, који у тој земљи живи и који је наравно непрекидним трудом кроз многе вјекове далеко одмакао испред нас. Али у природној бистроћи ума не ће бити разлике међу тим народом и нама, а земље су нам по готову обје једнаке, кривоте.

На кад може Швајцарска, при том још без изласка на море, досијети до знатног степена материјалног благостања, за што се не би могла и Црна Гора отрести своје сиромаштине и постепено узвицити се у својој материјалној моћи?

Далеко је од нас мисао, да се то може постићи неким „волшењством“ и што во веле за једну ноћ, али нам основне прилике једне и друге земље казују, да, уз погодне увјете, није немогуће, да се и у другој постигне оно што се у првој постигло.

За развитак материјалнога благостања није нужно, да је један народ велик. Примјери Швајцарске, Белгије и некадашњих ситних али вјештајућих државина њемачке царевине свједоче о противном. Црна је Гора ипак мала, народ је у њој мадоброян, али било је у свијету још мањих државина, које су вјештале са свога материјалног благостања, па су због тога могле и у свему осталом напредовати.

Не, Црна Гора и ако је мала, не мора бити сиромашна, шта више, не смје остати сиромашна, ако хоће да остане држава. Она може и мора дивити се у материјалном благостању, да би тијем добила вјеру и сталну подлогу за свој свестрани државни развој. На тај начин она ће бити постављена у положај, да може подмиривати оне огромне потребе, које стоје пред њом и од којих зависи будућност њена.

Црна Гора не мора бити сиромашна — само ако ми хоћемо!

А ко то не би хтио?

Без сумње сваки, само ваља знати, како ће се доћи до тога.

То је главна ствар!

У спољашњој политици од врло неважне велику важност има *сједна францескога министра-пресјед-*

нско Жила Феррија, која се сматра као програм републиканске владе францеске.

Како је Жило Ферри у лето доба и министар иностраних послова републике францеске, то је ова његова бесједа у иностранству јако примјешена и са живим интересом пропраћена.

Он ју је држао у Паризу, на једном банкету те га је дао својим друговима, министрима. Телеграфска агенција париска, Агасова, пожурила се, да у збијеној садржини раструби садржај те бесједе по свијету, но то је учињено доста несретно, те су се с тога у Бечу и Берлину не мало узнемирили. Учинило се, по тој вјести телеграфској, као да је Ферри почео пријетити исто онако као некад Гамбета, и још више, јер се о Феррију јавило, да је он тобож у тој бесједи анедовао на јевропску демократију, „да она Јевропи поврати равнотежу.“

Но дошпије, кад је цијела бесједа била позната, показало се, да Ферри није тако говорио и да је овога пута био уздржљивији и обзирнији по икада. За то га сада у Бечу и Берлину хвале, што шаче никд не чине, кад год отворе уста, да с њему коју ријеч прозборе.

Донета, у бесједи Ферријевој нема никакве пријетње; види се из ње, да то говори човек, који налази, да Францеска није у таквом положају, да јој ваља пријетити. На против, Ферри се труди, да помирљивом бесједом својом задобије симпатије моћнијех држава, а нарочито да увјери суверенитете своје, да је данас Францеској више по икад од потребе једнодушност и сталност владе и парламента, јер само на тај начин Францеска ће моћи опет задобити свој глас у савјету Јевропе и на своме огњишту извести програм унутрашње политике, који ће бити посвијешан за одмјерен напредак.

Говорећи о унутрашњој политици Францеске, види се, да је Ферри имао пред очима предстојеће општинеке изборе, који ће се идуће недеље обавити. То је прави плебисцит за републику, јер ваља бирати 30.000 нових општинских вјешника. Имајући то на уму, Ферри је у бесједи својој рекао: „Република ће бити селачка или је не ће бити.“ Сјечамо се овом приликом ријечи старца Тјера, који је рекао: „Република ће бити конзервативна и и је не ће бити.“ Ферри је понављао Тјера у толико, што је рад, да републику макне с париских булвара међу францеске селачке. Ако му то пође за руку, доста ће се моћи назвати спаситељем републике, јер док је овој коријен на булварима париским а не у самој маси народа, дотле нема наде на њен дуготрајни опстанак.

Но борба око масе народа води се не само с владине, него и с радикалне странке. Пита се: ко ће побједити? Одговор на то питање тешко је дати за Француску, гдје је јавно мишљење тако колебаљиво и тако напрасним мијенама изложено. За мирни развој францеске републике биће свакако од великога значаја, ако министар-пресједник са својим позорима остане побједилац.

О спољашњој политици Француске министар је говорио начином врло помирљивим, тако да му већ и у Бечу и Берлину аплаудирају. То ће много рећи: за то заслужује овај дво његове бесједе, да се избјегне промотри. Ми га ево овдје доносимо дословно:

„Наш прости, скромни и јасни програм, који смо изложили, кад смо дошли на владу, састојао се у том, да од пера начинамо ред, да свијетлост унесемо у помирину, а дошљедност и постојанство ондје, гдје је до јако владала колебаљивост и превртљивост. За то смо и задобили повјерење коморе. Ми смо ријешили питања, која су на један мах пред нас избачена била. Ми смо били с пола заштитени у ваљна и тешка кодузења, која нам нијесу

ишла за руком с тога, што нијесмо били стални у својим одлукама или што смо предузимали постојне мјере. То нам је створило тешак и занезу положај према Црној Гори и Италији — а допустите ми, да се република наизак данас у таквом положају, да се много разбирати о том, како о њој иностранство суди.

Францеска није само континентална сила, него је она друга покорска сила на свијету. У таквом положају ми имамо интереса у свјетом свијету. Ми смо извели два тешка кодузења: тушиско питање и тоналанско питање. Што се овога питања тиче, ја имам добре вјести. (Ту је Ферри прочитао депешу генерала Мијота у којој се јавља о ослобађењу Хонг-Хонг). Демократија ваља да добро на уму има услове, под којима једна демократска земља, као што је наша, може вршити свој утицај на судбину Јевропе, на кретање духова у њој. Одавна се рекло: кад Францеска нема у Јевропи, онда је ова болесна, јер јој фали равнотежа; али ако ће Францеска да важи што у Јевропи, нека влада мора бити стална и дошљедна. Питам вас, како мора изгледати у очима Јевропе једна влада, која сваких осам дана своје главаре мијења, и шта та влада може учинити при међународним погодбама? Два су народа као и два контрације: кад једнога нема, други нема с ким уговарати. Францеска може водити спољашњу политику само под два услова: прво, да се влада не мијења сваки час; друго, да има неке сталности и дошљедности на влади и да се политика тјера највесним и одређеним правцем. Ако ми данас у Јевропи бољи положај узимамо него прошле године, па томе имамо да благодаримо тој околности, што нам парламенат своје појерење поклања, те тијем и у иностранству више повјерења задобијемо. Наша је снага у томе, што нас комора при сваком анеду нашем великом већином потпомаже; то нам даје углед према спољашњости, те се ипак на наше ријечи, и она се лијено с поља и наутра, ко је с нама и ко је против нас.“

Најновији покрет Срба у Угарској.

Као што је познато, да скоро је међу браћом нашим Србима у Угарској постојала једна велика политичка странка, српска народна слободоумна странка, која је постојала и радила своју развијала на темељу познатог бечкеречког програма. У ту страну спадао је, с младим наузетвом, цијели тамошњи српски народ.

Посајне дугогодишње и дуге борбе за права народна, један дио те странке дошао је до увиђења, да се на темељу бечкеречкога програма не да ништа извојевати за народ, да би тај програм ваљало стегнути на уже међе и излучи и на њега све што надма на фактичну снагу народа и што је већ, услед развитка догађаја, постало анахронизам.

Овај дио народне странке прешао је од увиђења к дјелу, па је тога ради сазвао конференцију у Будимпешти, на којој се имало расправљати о томе, како би се бечкеречки програм измијенио.

Овај корак тога дијела народне странке произвео је знатан покрет у тамошњем народу. Дојакониња народна странка почине да се раствара и да се претображава у нову странку, остављајући за собом дијелове своје, који остају при старом програму и који хоће да одрже заставу старе народне странке.

Уздржавајући се за сад од свакога суда о овоме најновијем покрету Срба у Угарској, ми ћемо овдје израд највишег чинилаца изложити како је ствар текла од почетка, а у томе послужиломо се вјестима с једне и с друге стране.

Странка, која је желела да се мијења бечкеречки програм, сазвала је тога ради конференцију од свијех странака српских у Будимпешти.

По „Застави“ радила те конференције овако је текла:

„Конференција отпочела је тиме, што су се чланови збора, којих је било извану наших крајева, потрудили да констатирају фактично стање, у коме се наш народ налази. Са читавим стањем њимом, који је том приликом дао, не морамо се подробно забављати. Довољно ће бити, кад кажемо, да су се сви ти напред кликали у томе, да је стање криво на све стране, и

да горе бати не може. Слуга коју су та
данавања заносила, доводило је познату
славног члана нашег народа, јер је сви
од давна, на дан у дан пред очима
имамо. Нијесу се тајили ни узрочи, којима
се пораз наше странке на свијема диктира
принципи има. И у тим узрочима раз
рачунало се отворено и резултат тог
општег освједочења показало се у исто тако
општем, безанимном признању, да је на
досадашњем основу и у досадашњем правцу
свака даља борба немогућа. Сви чланови,
који су тога дана на конференцији прису
ствени били, признали су и сложили су се
у том, да је на основу а. бечкеречког
програма сваки даљи рад немогућан, да
ће пото тако безуспјешно морати оста
ти, као што бјеше за прошлих петнаест
година.

Послије овог констатовања, при ко
јем се на лицу сваког члана могло јасно
читати израза дубоког бола, што га разо
чарање омишљених осјећаја свагда изазива
мора, прешло је конференцање на питање,
шта би нам према стању, у коме се нала
зимо, и према свеку оном, што смо у до
садашњој борби искусили, е обзиром на са
борску историју, која предстоји, чинити
ваљало.

Конференцање око овог питања испу
нило је сво остало вријеме збора. У том
питању мњења су се подијелила.

Они, који борбу нијесу хтјели да на
пусте, изјавили су се одмах за акцију, али
такову, која је могућа, која би нас, ако
не одмах, оно бар временом, етону по
стоњу, могла довести успјеху, бар у толи
ко, да се до бољих времена, својом еси
ственом снагом одржати и развијати мо
жемо. Они чланови сматрали су, да би нам
е обзиром на непоредне тежње и опа
сности, у којима се поједини чланови
народа нашег, него народ сам налази,
и које још и много већима уредити могу
— да би нам е обзиром на то прва дуж
ност била, да учинимо све, што би без
повреде достојанства народног нужно би
ло, да се скине са народа онај неадекватни
одељак, који је услјед досадашње борбе
са свију страна на њега као, који је главни
извор свију тежња и опасности, у који
ма се данас налазимо. Исти чланови су
хтјели, да се прије свега ступи на таво
земљиште, које ће дати могућности за да
љу акцију, и особито су нагласак ударили
на то, да у ту сврху наша намјера у пр
вој линији не треба а и не мора тежити
за споразум са једном или другим владом,
него за искреним измирењем нашег наро
да са народом мађарским.

Полазећи о тог ставовишта, хтјели
су ти чланови, да се прије свега разрачу
намо са досадашњим нашим тежњама и за
хтјењима, не само са гледишта идеалне,
осјећајне политике, него и са гледишта
практичне политике, која не пита, као ова
прва, само то, шта је право, него и шта
је могуће — да се разрачунамо са соп
ственом снагом својом, ово тим прије,
што смо се за прошлих петнаест година
увјерити могли, да се на никада другог
основити не можемо, до ли на себе е сна
гу своју — да се разрачунамо са снагом
та, које нам је укљонити или објави, са опа
сностица, од којих нам се сачувати ваља,
на да према свему томе будућем раду
нашем положимо не толико нову, колико
могућу основу, са које ћемо правцем, што
га она опредјељавала буде, нови рад от
почети.

Према томе предлагали су они, да се
прећашња основа нашег рада ревизији
подвргне и да изостане из ње све оно, што
би могло повода дати, да се споменути
одијум и даље за нас баца, што би поред
тога превазилазило снагу, са којом народ
наш располаже, и што напошљетку за очу
вање и развијање народности наше на
просвјетном и материјалном пољу не би
абсоутно нужно било. Тим начином до
спјели су речени чланови до споразума, да
би се таква основа могла створити, кад
би стали на земљиште, које нам са свију
тих страна постојећи закони зајемчавају,
те кад би се са тог земљишта заузели за
строго и савјесно извршење тих закона.
Стање, које би се тим начином постигло
дало, кад би се према садашњем јаду
тим прије задовољити, што би значило на
предак; напредак искључује стагнацију.
У његовој природи је, да не застаје код
постигнутог успјеха, него да са доброг
тежи на и досјелача до бољег.

С друге стране знамо је г. др. Мла
ден Јојић овоме противан приједлог за на
свјетит, аа које су издирали још г. г. М.
Димитријевић и др. Паја Јанковић. По
шљедњи је насније од насвјетета одустао
и у расправи нових одлука учествовао.

Насвјетете нарекли су такође своје
освједочење, да је сваки даљи рад на ос
нову а. бечкеречког програма немогућан, они
су такође признали, да се у том програ
му мноштво ствари налази, које од чести
нашу снагу преназилазе, од чести су до
гађајима дезавуирисане — она су даље ви
ше пута нагласили, да би и они потпуно
задовољни били, када би нам се жеље, што
их постојећи закони зајемчавају, испуни
ле, но они при свем том нијесу за даљу
акцију, а нијесу за њу поглавито е тога,
што она држе, да се ни тај нови програм,

којим би се стало на земљиште постоје
ћих закона, ипак не би могло оствари
ти. Овај свој гледиште мотивовали су тим,
да Мађари никада неће признати немогућност
робности се ће трпјети; да она иду за тим,
да све, што је у земљи немачарско, пома
чаре; и пошто абог тога они не ће допу
стити не само остварење овог новог про
грама, него ни таквог, који би и од овог
још много умјеренији био, те пошто по
том нама ништа друго не преостаје, него
чекати на такоу констелацију спољних
прилика, које би нашим тежњама угодне
биле, те су они за потпуно насвјетете. Ме
ђутим могло би се на кљаженом и мате
ријалном пољу радити, особито би ваљало
концентрисати нашу снагу у раду око уна
пређења наших народних интереса у по
јединим оштинама, муниципалитетима и на
црквено-народном, аутономном пољу.

На ово је са стране већине одговоре
но, да је пасивна политика најгорџ, коју би
угарски Срби усвојити могли, абог тога,
што би била не само неизведљива, него и
много штетнија е опаснија е од саме до
садашње политике. Неизведљива је, јер нико
наш народ не може уздржати, да се у за
боре не упушта, и по томе би се е стране
са таквом одлуком само бламарали. Штет
нија је, што би у тако маленом народу,
као што је наш, а под притиском, под ко
јим се ми налазимо, пасивитет престао би
ти пасивитет, те би се прерушио у немар
који би крајњом политичком деморализацијом
уродио. Опасна је, што пасивна политика
значи најстрожију негацију постојећег за
конског стања, те би по томе противницима
нашим не, као до сад, за привидан, него и
за оправдан повод послужити могла да пр
итисак е проговора до крајности умноже
а тим наш народ до извјесне пропасти до
веду. Наведено је напошљетку е то, да је
резултат пасивне политике е код великих
народа, који су поже тојак државне маши
не зашта у неколико мочити могли, остао
слаб и сумњив, а да код нас не може би
ти никакав, као што е једне стране при
мјер Чеха, а е друге примјер Романа сви
доча, од којих су први ту политику са свим
напуштали, док су је други већином на
пуштати почели.

С обзиром на спољашње констелације
одговорено је, да би према догађајима од
год. 1876 е 1877 е њавим пошљедницама у
тих стварима требало да се одречемо од
већ саговорничких наја, све кад би се осим
тога бар е најмањом вјероватношћу е да
ло предвидјети, када би такве прилика на
стунати могле.

Напошљетку је одговорено, да се по
ред те политике на на просвјетном, муници
пском, на на црквено-аутономном пољу
не да никакав успјех очекивати, јер тај је
каузално условљен нашим политичким поло
жајем, а ко е политичке стране стоји под
сумњом, да негира постојеће законске ста
ње земље, тај нека се не заноси надом, да
му се на просвјетном, муниципском и цр
квено-аутономном пољу не ће подизати та
кове сметње, које ће му сваки рад осује
ћавати.

Услјед ових противрједних изјавили су
насвјетете, да они не мисле насвјетити у
цјелом смислу те рјеч, него само апсти
ненцију од земаљских избора. Они и сами
увиђају, да би прави пасивитет неизведљив
а и опасан могао бити, е тога су даље
предложили, да се одлука, којом би се па
свјетете односно апстиненција изрекл, мо
товује једном образложеном изјавом, у којој
би се рекло, да се ми само за то повлачимо
у пасивитет, што смо увјерени да је за нас
свака политичка борба безуспјешна, а има
ло би се у њој изречено нагласити е то,
да ми тим пасивитетом не ћемо да негирамо
законско стање, него ћемо остати вјерни
грађани ово земљине, који ћемо као тако
ви своје дужности савјесно испуњавати.
Оваком сачаном изјавом, мисле насвјетете,
да би се еквино са нас онај одијум, под
којим данас стојимо.

На ово објашњење од стране насвјетета
примјечено је од стране већине, да би он
да та изјава од прилике исто е садржа
ваљак, што би садржавале е нове одлуке,
да би онда логичан смисао те изјаве омет
тај био, да се в. бечкеречки програм напу
шта, та и земљиште постојећих закона усваја,
да би дакле разлике било не у ствари, ве
го само у форми и у modus-u procedendi,
јер дочам већина жеља, да се дође до
остварања у закону зајемчених права ак
цијом, радом, жељели би насвјетете да
дођу до тога насвјететом. Пошто пак про
дужење рада наше гаранције даје за успјех
нег насвјетет, те се цијела конференција,
осим тројице насвјетета, изјави за акцију
са новим програмом.

За то, да се и на даље задржи в. беч
керечки програм, био је сам самцат др.
Ђорђе Милосављевић из Вршца.

Овим смо се потрудили, да, колико нам
је год простор нашег час т допуштао, вјер
ну салку цијелог тог конференцања дамо,
које је новим одлукама уредило.

О самим овим одлукама, које су поте
кле из дубоког освједочења наше е четр
десет таквих људи, који су свагда до сад
и у рјечах и на дјелу посвједочали, да им
је добро е напредан народ нашег највећи
ји аманет, е тим одлукама позвана је у
првом реду велика народна конференција,
да вјеродавну ријеч своју каже. Не велик
да прије тога не би е поједини људи сво
је мњење о њима изразили, а: ваља

ло, да се на кљаженом земљишту не би
мјело, али што одлучно морамо не одовати,
да и осудити, те је свака тежина, која се
сумњиченом оном људи, који те одлуке
као предлог носе, хтјела евој великом
народној збори да предложе. Јурид. кон
су те одлуке доноси, а њима изјави, да се
је против таквих сумњичавања, а: ва
љак говоре доносила држа њавина, а: ва
љичко од њих још е то, да су у борби за
остварење народних тежња е горње часне,
која им је изијавила, без предомисљања е
не једаред е гортану талона испули, доча
се други за све то вријеме знали годити
свој само екорумом еласти на члени наро
не, слободумке странке. И као што ти љу
ди нијесу презали од горње часне, коју им
је непријатељ напуштао, тако не ће презати ни
од оне, коју им данас пријатељ у својој
њиховој популарности дође да ванује. Узме
рекле, које је умјело одовати тероризму не
пријатеља, умјело одовати е сумњичаву
привјетела. Ко пријатељ народим у земљи
дође да буде, тај неба смно у доба, када
се, као сад, тежња е велика питања рје
шавају, динамит раздора у редове народне
бадати, него би сторијелно дочекао, да чу
је прије свега вјеродавну, народну ријеч,
којој се сваки поклонити мора, пристао уз
њу или ке, којој ћемо се и ми поклонити,
а: ваљали уз њу, али не.

(Наставиће се).

Политички преглед.

Велики Бисмарко још се није „сма
њивао“, као што је тврдо обећао да ће учи
нити; шта више, изгледа, да се бар за
сада не ће никакво ни „смањивати“, јер
негов гледиште „Норд. Алг. Цтг.“ воли, да је
такозвана „Бисмаркова криза“ већ прошла,
или боље рећи: да је прије изашло ни би
ло. Остаје дакле све по старом: Бисмарко
је и даље државни канцелар и у исто до
ба пруски министар-пресиједик, министар
иностранних дјела и министар трговине;
Путкаммер остаје министар унутрашњих
послова, а Гослер задржава министарство
просвјете и црквених дјела. Криза ова
протекла је дакле исто онако као е све
дјаконије, а нарочито баш као она у г.
1878, када су се, као и данас, либералци
појавили на површини под предвођењем
Бенингсена, да омет инцелару. На мјесто
Бенингсена, који се је искукао у приватан
живот, сада се појавио Михел, вој народ
них либералаца и градоначелник франк
фуртени; но и он је прошав као е Бенинг
сен; Бисмарко га није ни видео, а желио
је тобох е њим да се састане.

Бисмарко је дакле опет одложио сво
је „смањивање“. Ипак се дужи, да је овом
приликом објавио неки предлазак
љару, да скине е њега један дио терета.
По цар је и сада остао при „вој „Jamais“,
јер не може никакво да се ристане од сво
га Бисмарка. Како је Бисмарку задрале
овет на боље пошло, то му је у толико
лакше било покорити се вољи цараој и
овет на својим широким плећима задржати
све дојакошње послове. Тако барем негов
лист тумачи исход ове кризе. Други на
листови тумаче ову ствар са свијем е дру
ге стране. Они изаде, да Бисмарко није
намјеравао одступити абог свога здравља,
нег абог тога, што се у многим стварима
не слаже е пруским министрима. Он се
због тога жалео цару и молио га, да га
разријеш од дрвовања е таким мини
стрима, или да њих обрне на бољи пут.
Ако је ово истина, а видљиво врк том да
је Бисмаркова криза „Јајемња“ и да су
ипак исти министри остали на влади, онда
мора бити, да је цару пошло за руком, да
министре изведе на бољи пут, т. ј. да слу
шају Бисмарка у свему а свачему.

Али има још једна чудновата комби
нација, којом се тумачи Бисмаркова криза.
Као што је познато, Бисмарко је свакога
ђавола побиједио, само није могао св. сто
лицу у Риму. С њом је још једнако е бор
ли и нема никакво изгледа да је е сааза
дати. Да би цијелу своју политику, Бисмар
ко је лажино да одетупом својим обмане
и поплаши нашу у Риму и да га на тај
начин приволи на попуштање. Тога ради
пуштају е најријед баука у лицу поће на
родно-либералне странке, раструбивши пре
ко својих органа, да ће исти (Михел) до
ћи на владу пруску. Зна се, да либералци
не хоће ништа да знају за погодбу са Ри
мом, и да би овет напустила такозвана
„културна борба“ када би они дошли на
владу. Бисмарко је очекивао, да ће се од
тога у Риму поплашити е у заштјелма
својим поустити. Али у Риму имају мно
го финији нос, те се не дају заварати ни
на такав лед навести. За то је Бисмарко
нашао за добро, да овет остане гдје је
и био.

Инглеска ствар у Мисену не стоји
пајбоље; нарочито вјестије, које долазе из
Судана, све су жалосније. Тако је у про
шлу недељу стигла преко Каира вјест,
да је цијела ногада из Шендера, једнога
утврђеног мјеста на Нилу, евансно од
Картума, абог оскудице у храни са жена
ма, дјецом е 300 бјегуница кренула из дав
брода, да се, ако је могуће, пробје до
Бербира. Но даље ухватила бунтовница и
све живо на њима посјејдује. У Лондон је

стигло приватно вјестиво од генерала Гер
дона, у којем се еволикај у Бертуру на
праим бојима ентјује. Гердон каже међу
осталим: „Нема те силе људске која не
може свд изабавити, јер смо са свијех
страна евоисани и ако сам Бог даде ете
проникнути племеса не расула, све ће још
привако што етине ентлесеви помоћ е д Гер
тун ентлечатот етан вилте му ноћити. Ма
да је сада само име; што народ хоће, то је
— алачка.“ Да ће тако бити, то се могло
пред видјети, чам је Гердон пошао у Су
дан е људом торбом ногаца, а без довољ
не војске. С овим вјестиво Гердоновим сла
жу се и доцнија извјештаји из Картума,
које тимовије стваје представљају као вр
ло очајно.

Ове вјестије чине, као што се не
ће разумјеје врло непријатан утисак у Лон
дону. Опозиција ентлужу еву привиду на
владу, што нема тобох јаснога програма
у ствари еуданској и што је насада та
мо генерала Гердона е неограниченом пу
номоћством; на сада Гердон ради једно а
влада мисли друго. Извјештаји ентлужу
и Гердонова е вољокају у Судану не слажу
се међу собом. Ист: тако држи опозиција,
да влада е Гердон ли сами међу собом
нијесу у споразуму односно војничких
операција у Судану. Гердон оперише већ
од неколико недеља у валаду да ће му
придоћи помоћ из Бербира, која би му
олакшала повратак из Картума. Но влада
не хоће да спусти војску дубље на југ, и
ушлед тога виси Гердон у валаду, енто
лен са свијех страна непријатељским
честима, које ће га на пошљетку сатрти, као
се међу тијем какво чудо не догоди.

Тако представља положај у Судану
инглеска опозиција е њеним екуиданти у
Бечу, па се при том чуде, како још може
бити Гелдстон министар. То да ишт е јест
главно. Међу тијем Гелдстон се држи бо
ље по глди при свим валазима опозиције,
која би хтјела помоћу еуданских недаћа
да га обори. Већ прије устрча дитав се
шестог валадај у парламенту од стране
опозиције на Гелдстона, а сада ће се, по
слаје ентлужу ентлужу, овет обновити. Но
при свем том е сами Бечки листови е ин
сјелним линији признају, да то све не ће
ништа помоћи, јер партија Гелдстонова,
јако ослабљена предлозеним законом за
реформе, стоји тако често, да јој сва
опозиција конзервативаца не ће моћи на
дупи.

Французи су у Тонкину у главном
свршили свој посао и то е успјехом, т. ј.
освјетили су Тонкиа. Но биве аз војску још
доста посла е осим тога. Француско тру
по етине свога непријатеља и ушутило му
се сада јужно е провинцији Тонков, да
тамо каине заметине ногаца, који је учи
њен на мисловарима. У томе се има у
исто доба и друго нешто пред очима: хоће
се прво да селажки обрана, коју ушвају
католичке мислије у Анаму и Тонкину, јер
се те мислије састоје из самјих Францу
за и општине њихове припадају е најре
поснијем приврженцима француским, дакле
рито јачи буде њихов утицај на омет стра
нима, то ће е француска ентлужу тамо бо
ље стајати; е друге овет стране, републи
канска влада хоће тијем да ушлти ушлти
католичком евантентству, које је на њу
ушлел радикалних реформара у Францу
ској не мало огорчено и које ће се сада
кодило толико ублажити уступцима, које
му влада чини у Тонкину, кад не хоће у
Француској.

О томе шта мисли Француска чини
ти е Тонкином, како га мисла уредити и
како се е њим екористити, доноси „Тан“
подужи чланац, у којем се међу осталим
и ово вели: „Да би се најплоднији дио
Тонкина могао савити, неопходно је нуж
но, да се неке тачке између Елине е Тон
кина, које господаре саобраћајним линија
ма, освоје. Неутрални појас, који Кинези
предлажу, од арираде је потучен између
наше и њихове државе; али се мадари
ни небеснога царства дупо врају, већ
мисле, да ми неопходно рачуна е њиховом
поступању према нама и да се ћемо то
жити за тијем, да имамо у својим рукама
и кључове од своје државе. Прије свега
стало нам је до тога, да се обавује јака
јенгра домаће војске, поуздање е добро
устројене, да јој се може осванити брзина
за одржање реда. Можемо се надати, да
ће за двије године буџет тонкијски пона
зати приход од 100 милиона. То он било
више не што треба да се подмире трош
кови око окупације, ако се само упрво
устроји на престојали чврстој основи.“

Бечки листови пуни су извјештаја е
сјлјим пријему аустро-угарског престоло
наследника е супруге му у Цариграду.
Судан је одликовао своје власне тачке
особитом начком; дорочао је напљеднику
е супругу његовом; називне ордене угра
није драгим каменим. Престолонаследник,
познат са своје знамените реалности, не
прошута на једну прилику а да се не упо
лиа са знаменитостима ове велике висло
које је преко себе претурала толико до
Бале е земље разних народа е држави.
Наследник ће се вратити преко Букурешта
е Београда у Беч.

